

Inventarisatie natuurwaarden

DEFINITIEF

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Inventarisatie natuurwaarden

DEFINITIEF

6 februari 2019

Ruimte voor de leefomgeving

BügelHajema, adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP

Inhoudsopgave

1	Kader	3
1.1	PLANGEBIED	3
2	Soortenbescherming	7
2.1.1	INVENTARISATIE	7
2.1.2	TOETSING	9
3	Gebiedsbescherming	11
3.1.1	INVENTARISATIE	11
3.1.2	TOETSING	12
4	Conclusie	13

Bijlagen

1 Kader

Om de uitvoerbaarheid van het plan te toetsen, is een inventarisatie van natuurwaarden uitgevoerd. Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb)¹ of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het plangebied ten behoeve van de inventarisatie op 21 maart 2018 en op 24 januari 2019 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs. Op 24 januari 2019 is alleen de westkant van het plangebied bezocht. Dit extra bezoek vond plaats omdat het plan voor de westkant van het plangebied is gewijzigd, waardoor bij het eerste veldbezoek onvoldoende beeld was ontstaan over de effecten op beschermde soorten. De weersomstandigheden op 21 maart waren: half bewolkt, droog en circa 3 °C. De weersomstandigheden op 24 januari waren: bewolkt, droog, weinig wind en circa -2 °C. Op deze dag lag er een dunne laag sneeuw.

Aanvullend is soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de beschermde zoogdier(soort)en vleermuizen en waterspitsmuis. Daarnaast is een broedvogelinventarisatie uitgevoerd op 5 mei 2018.

1.1 PLANGEBIED

Het plangebied betreft een strook van circa 800 meter agrarisch grasland met sloten direct ten noorden van het dorp Winsum. Aan de westkant, langs de Ranumerweg, ten noorden van de bebouwing omvat het plangebied bosplantsoen.

De plannen bestaan uit de aanleg van een nieuwe weg die de Onderdendamsterweg in het oosten verbindt met de provinciale weg N361 in het westen. Ten behoeve van de aanleg van deze weg wordt grond vergraven en worden watergangen aangepast. Aan de westkant zullen er twee aansluitingen op de provinciale weg N361 gerealiseerd worden, waarbij voor de zuidelijke aansluiting bomen gekapt worden. Er wordt ook enig opgaand groen ter hoogte van de Onderdendamsterweg gekapt.

¹ De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden.

Geplande locatie aansluiting op Onderdendamsterweg, zicht richting het oosten.

Bosje langs de Onderdendamsterweg, zicht richting het westen.

Populieren iets ten noorden van het tracé, ter hoogte van Onderdendamsterweg.

Zicht richting het westen ter hoogte van de spoorlijn.

Zicht richting het oosten, locatie aansluiting op de N361, rechts het bosje langs de Ranumerweg.

Zicht richting zuiden op het bosplantsoen langs de Ranumerweg tijdens het veldbezoek van 24 januari 2019.

2 Soortenbescherming

Onderdeel van de Wnb is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreffen:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (Wnb art. 3.1-3.4);
- dier- en plantensoorten die beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (Wnb art. 3.5-3.9);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (Wnb art. 3.10-3.11).

Van deze laatstgenoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (Wnb art. 3.11). Voor de soorten op deze lijst geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verboden genoemd in art. 3.10 eerste lid van de Wnb.

2.1.1 INVENTARISATIE

Op basis van het veldonderzoek blijkt dat het plangebied een beperkte natuurwaarde kent. Uit het raadplegen van de Nationale Database Flora en Fauna² (NDFF) via Quickscanhulp.nl³ (© NDFF - quickscanhulp.nl 22-03-2018 11:49:35) blijkt dat in de omgeving van het plangebied (0-1 kilometer) de laatste vijf jaar meerdere beschermde soorten zijn waargenomen. Het gaat vooral om zoogdieren en vogels met een jaarrond beschermd nest.

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van beschermde plantensoorten bekend. Deze zijn gezien de terreinomstandigheden (agrarisch grasland) ook niet in het plangebied te verwachten. In de aangrenzende bosjes zijn boomsoorten als es, iep, populier en beuk aanwezig, in de ondergroei staat hult, braamstruweel, hazelaar, klimop, fluitenkruid, nagelkruid en bolgewassen als sneeuwkllokje en narcis. In het westelijke bosplantsoen staan verschillende soorten loofbomen zoals veldesdoorn, braamstruweel, es en hazelaar.

In populieren in het oostelijk deel van het plangebied zijn spechtengaten aanwezig, die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Tijdens het aanvullend onderzoek (zie bijlage 1 voor de onderzoeksmethode) zijn echter geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Eveneens zijn tijdens dit onderzoek geen vliegroutes van vleermuizen waargenomen. Wel zijn gewone dwergvleermuizen (maximaal 8 exemplaren), ruige dwergvleermuis en laatvlieger (beide maximaal 1 exemplaar)

² Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens: de Gegevensautoriteit Natuur heeft vastgesteld dat ze kloppen. Informatie is te vinden op www.natuurloket.nl.

³ Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel voor ervaren ecologen om te bepalen of een beschermde soort wel of niet in het plangebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand waarnemingen van beschermde soorten in relatie tot het plangebied zijn aangetroffen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt, de Gegevensautoriteit Natuur staat hiervoor in.

foeragerend waargenomen langs en in de directe omgeving van de populieren ter hoogte van de Onderdendamsterweg.

In enkele bomen in het westen van het plangebied zijn spechtengaten aanwezig, die echter niet geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen doordat deze geen toegang naar boven bieden. In een es is wel een spleet waargenomen, waarvan niet met zekerheid vastgesteld kan worden dat deze ongeschikt is voor vleermuizen (zie onderstaande figuren). Deze boom staat net buiten het plangebied en zal samen met de direct omliggende bomen behouden blijven.

Locatie bij benadering van de es met een potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Bron: Ruimtelijkeplannen.nl

Es met spleet

In het bosje grenzend aan de bebouwing van Winsum, even ten westen van het spoor, zijn enkele nesten van ekster aangetroffen. Hierin kunnen mogelijk ook vogels met een jaarrond beschermde nestplaats broeden zoals ransuil. Tijdens het veldbezoek zijn een tien- tot twintigtal exemplaren roek waargenomen in het bosje langs de Onderdendamsterweg. Nesten van roek zijn niet waargenomen. Ook in het 'Roekenbeheerplan 2018' van de gemeente Winsum komen binnen het plangebied geen bekende kolonieplaatsen van roek naar voren⁴. Het plangebied vormt naar verwachting een klein deel van het foerageergebied van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats zoals buizerd, kerkuil, roek en ransuil. In de omgeving is voor deze soorten in ruime mate geschikt foerageergebied aanwezig. In de opgaande beplanting kunnen algemene vogels van tuin en park tot broeden komen zoals winterkoning, vink en houtduif.

Uit de directe omgeving is de beschermde grondgebonden zoogdiersoort waterspitsmuis bekend (Quickscanhulp.nl). Waterspitsmuis is een soort van watergangen met een rijke onderwatervegetatie en een ruige oeverbegroeiing. Langs de sloten in het plangebied is matig geschikt biotoop voor waterspitsmuis aanwezig. Het is niet uit te sluiten dat waterspitsmuis er voorkomt. Voor waterspitsmuis is langs de watergang ten zuiden van de Onderdendamsterweg hoogwaardiger foerageergebied aanwezig. Tijdens het uitgevoerde soortgerichte muizenonderzoek (zie bijlage 2 voor de onderzoeksmethode) is waterspitsmuis echter niet aangetroffen. Wel zijn de soorten veldmuis, bosmuis, bosspitsmuis (spec.) en huisspitsmuis aangetroffen. Op basis van dit aanvullende onderzoek kan gesteld worden dat het plangebied geen leefgebied vormt voor waterspitsmuis en deze soort daar niet voorkomt.

In het plangebied en de directe omgeving zijn verder enkele beschermde amfibieën- en zoogdier-soorten, zoals gewone pad en egel te verwachten. Voor deze algemene soorten geldt in de provincie Groningen een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen.

Geschikt leefgebied voor overige beschermde niet-vrijgestelde soorten uit de soortgroepen grondgebonden zoogdieren, amfibieën, vissen, reptielen en ongewervelden is niet aanwezig in het plangebied.

2.1.2 TOETSING

Op basis van het uitgevoerde aanvullende onderzoek kan gesteld worden dat in het oosten van het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en dat het plangebied geen leefgebied vormt voor waterspitsmuis en deze soort daar niet voorkomt.

De es, waarin een verblijfplaats van vleermuizen niet uitgesloten kan worden, en direct omliggende bomen in het bosje aan de Ranumerweg blijven staan. Om negatieve effecten op de mogelijke verblijfplaats van vleermuizen te voorkomen dient tijdens de werkzaamheden en tijdens het gebruik van

⁴ Staal, A.-J. (2013). Roeken beheersplan Gemeente Winsum.

de afrit gebruik te worden gemaakt van verlichting met gerichte lichtarmaturen die geen lichtuitstraling richting de bosrand veroorzaken.

Ten aanzien van roek wordt geadviseerd het bosje langs de Onderdendamsterweg te behouden. Dit betreft een locatie die potentie biedt als broedplaats voor roek. Gezien de problematiek met roek in bebouwde kom van de gemeente Winsum, wordt geadviseerd waar mogelijk voor roek geschikte bosjes intact te laten.

Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels in het plangebied worden verstoord of vernietigd. Dit is bij wet verboden. Vernietiging of verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen kunnen verblijfplaatsen van enkele algemene amfibieën- en/of zoogdierensoorten worden verstoord en vernietigd. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wnb.

3 Gebiedsbescherming

Voor onderhavig plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wnb en de provinciale structuurvisie en verordening.

WET NATUURBESCHERMING

In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

NATUURNETWERK NEDERLAND

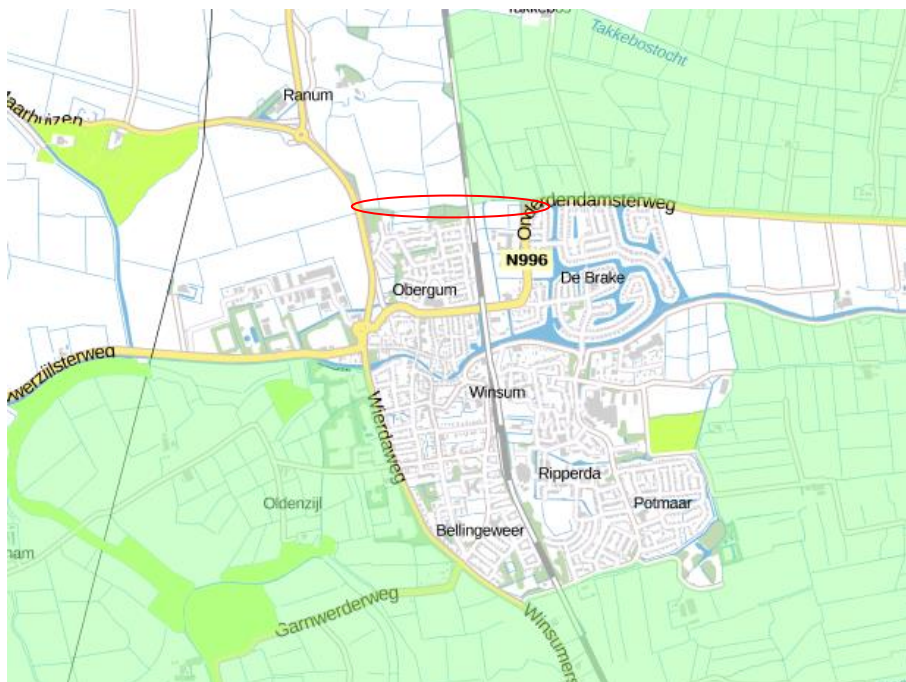
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voormalig Ecologische Hoofdstructuur) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing, ontwikkeling en bescherming van het NNN. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het NNN is voor de provincie Groningen uitgewerkt in de Provinciale Omgevingsvisie 2016-2020 en de Omgevingsverordening provincie Groningen 2016. Van belang is dat de provincie geen externe werking kent voor het NNN.

NATUUR BUITEN HET NNN

Vanuit het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid wordt verder buiten de NNN-gebieden bij ruimtelijke plannen specifiek ingezet op de bescherming van bestaande bos- en natuurgebieden en weidevogel- en akkervogelleefgebieden.

3.1.1 INVENTARISATIE

Het plangebied ligt niet in of grenst niet aan een in het kader van de Wnb beschermd gebied. Het meest nabijgelegen gebied beschermd middels de Wnb betreft het Natura 2000-gebied Waddenzee, dat is gelegen op een afstand van ruim 9 km ten noorden van het plangebied. Het meest nabijgelegen onderdeel van het NNN ligt op ruim 3 km ten zuiden en zuidoosten van het plangebied. Op een afstand van ruim 1 km ten westen van het plangebied ligt aangewezen bos- en natuurgebied buiten het NNN. De graslanden direct ten noorden van de Onderdendamsterweg en ten oosten van de spoorlijn zijn aangewezen als weidevogelleefgebied (zie onderstaand figuur). Het plangebied ligt derhalve deels in aangewezen weidevogelleefgebied. Hiervoor is aanvullend onderzoek gedaan naar weidevogels en andere broedvogels in het aangrenzende weidevogelleefgebied binnen de invloedssfeer van een provinciale weg op 5 mei 2018. Bij de inventarisatie bleek een enkele scholekster aanwezig, deze vertoonde echter geen specifiek nest- of territorium indicerend gedrag. Afgezien van de scholekster bleek dat er geen weidevogels in het plangebied aanwezig waren.

Ligging weidevogelgebied (donkergroen) en natuur buiten het NNN (helder groen) In rood de locatie van het plangebied (Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl)

3.1.2 TOETSING

De aanleg van een weg in weidevogelleefgebied kan in potentie leiden tot extra verstoring van weidevogels. Het plan kan daardoor op dit punt in strijd zijn met het ruimtelijk natuurbeleid van de provincie Groningen. Ten aanzien van de ligging in aangewezen weidevogelleefgebied is daarom nader onderzoek naar weidevogels uitgevoerd en vervolgens is nader overleg met de provincie Groningen geweest. Uit het nader onderzoek naar weidevogels komt naar voren dat er geen weidevogels in het gebied grenzend aan het plangebied broeden. De provincie heeft daarop aangegeven dat niet gecompenseerd hoeft te worden voor mogelijke verstoring van het weidevogelleefgebied. Negatieve effecten op het aangrenzende weidevogelleefgebied kunnen worden uitgesloten.

Het plan is op dit punt niet in strijd met de Omgevingsverordening provincie Groningen. Ook hebben de ontwikkelingen geen negatief effect op overige in het kader van het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid beschermde gebieden.

Gezien de aard van de ontwikkelingen, de terreinomstandigheden en de ligging van het plangebied op grote afstand van Natura 2000-gebieden, worden met betrekking tot de voorgenomen plannen geen negatieve effecten op in het kader van de Wnb beschermde gebieden verwacht.

4 Conclusie

Op basis van de uitgevoerde ecologische inventarisatie is gezien de aangetroffen terreinomstandigheden en de aard van het plan voldoende beeld van de natuurwaarden ontstaan.

Met inachtneming van het broedseizoen van vogels is een ontheffing van de Wnb voor soorten of een vergunning op grond van de Wnb voor gebieden op voorhand niet nodig voor de beoogde activiteiten. Daarnaast dient tijdens de werkzaamheden en tijdens het gebruik van de afrit gebruik te worden gemaakt van verlichting met gerichte lichtarmaturen die geen lichtuitstraling richting de bosrand veroorzaken. Dit in verband met een mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen.

Een nadere analyse in het kader van de gebiedenbescherming van de Wnb of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid is niet noodzakelijk. Het plan heeft geen negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van natuurlijke habitats en soorten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Wnb nodig. Het plan is daarnaast op het punt van provinciaal natuurbeleid niet in strijd met de Provinciale Omgevingsverordening.

Ten aanzien van roek wordt geadviseerd het tracé van de weg zodanig aan te leggen dat het bosje langs de Onderdendamsterweg grotendeels gespaard blijft.

Bijlagen

Bijlage 1

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2017⁵. Dit protocol is in 2009 ontwikkeld door bijdragen van meerdere partijen en wordt jaarlijks geëvalueerd door het Vleermuisvakberaad (deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO)).

Vleermuizen maken verspreid over het jaar gebruik van verschillende verblijven (winter-, kraam-, zomer- en paarverblijfplaats). Een volledig vleermuisonderzoek naar vaste verblijfplaatsen bestaat uit vier of vijf⁶ inventarisaties die verspreid over de periode half mei tot en met begin oktober worden uitgevoerd. Op deze manier wordt een seizoensbreed beeld verkregen van het gebruik van het plangebied door vleermuizen. In voorliggende situatie zijn twee inventarisaties (een avond- en een ochtendbezoek) uitgevoerd in de periode half mei - half juli (specifiek gericht op de aanwezigheid van kraam- en zomerverblijven) en twee inventarisaties (middernachtbezoeken) in de periode half augustus - begin oktober (gericht op de aanwezigheid van paar- en zomerverblijven). De inventarisaties zijn uitgevoerd door één onderzoeker en vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden (zie onderstaande tabel).

Weersomstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties

Datum	Tijdsduur	Zonsondergang/ zonsopkomst	Weer	Temperatuur
12-06-2018	03:08 – 05:12 uur	05:09 uur	bewolkt, matige wind, droog	12°C
12-07-2018	21:55 – 23:59 uur	21:59 uur	half bewolkt, matige wind, droog	14°C
15-08-2018	00:20 – 02:20 uur	21:04 uur	licht bewolkt, zwakke wind, droog	15°C
04-09-2018	00:15 – 02:15 uur	20:19 uur	onbewolkt, zwakke wind, droog	17°C

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert en zijn soortspecifiek (frequentie en ritme). Met behulp van een ultrageluiddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt. Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van Pettersson D240x ultrasounddetectoren. Met een Edirol R 09-RH zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma Wavesurfer 1.8.5.

⁵ <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>.

⁶ Vijf als bebouwing geschikt is voor laatvlieger.

Bijlage 2

Het waterspitsmuizenonderzoek is uitgevoerd door op -in het veld geselecteerde- locaties in/langs de oevers raaien met vallen (life-traps⁷) te zetten. Met de vangsten is een beeld gekregen van de aanwezigheid en verspreiding van muizensoorten in het gebied, waarbij de nadruk ligt op het vaststellen van de aan- of afwezigheid van waterspitsmuis.

Voor dit onderzoek zijn 40 vallen uitgezet in twee raaien van 20 vallen. De vallen zijn geplaatst in paren met tussen deze twee vallen een afstand van maximaal vijf meter en tussen de twee vallenparen 10 tot 20 meter. De vallen (met hooi en voer) zijn twee dagen voor het daadwerkelijke vangen, in het veld gezet om te pre-baiten (hierbij kunnen de vallen niet dichtklappen. Zo wennen de dieren aan een 'vreemd' voorwerp in hun omgeving en wordt de vangkans vergroot). Na het pre-baiten zijn de vallen in de ochtend van de derde dag op scherp gezet en vervolgens viermaal gecontroleerd: 's avonds (na zonsondergang) en 's ochtends na zonsopkomst.

De vallen zijn uitgezet in voor waterspitsmuis geschikt leefgebied; op de rijk begroeide oevers van watergangen, zie de onderstaande figuren.

Locatie raai 1 en 2 (Bron kaartondergrond: Google maps)

⁷ Life-traps zijn vallen waarin muizen levend gevangen worden. Bij de controle worden de gevangen muizen direct weer losgelaten op de plek waar ze zijn gevangen.

Raai 1, van west naar oost

Raai 2, van oost naar west

Het waterspitsmuizenonderzoek is uitgevoerd in de periode 21 tot en met 27 september 2018, bij circa 20°C (overdag) en circa 10°C (nacht) en droge weersomstandigheden. In onderstaande tabel is het controleschema weergegeven.

Controleschema waterspitsmuizenonderzoek

Datum	Starttijd	Actie
21-09-2018	13:00 uur	Uitzetten
22-09-2018	N.v.t.	Pre-baiten
23-09-2018	N.v.t.	Pre-baiten
24-09-2018	11:30 uur	Scherp zetten
24-09-2018	22:30 uur	Controle 1
25-09-2018	10:15 uur	Controle 2
25-09-2018	22:00 uur	Controle 3
26-09-2018	9:30 uur	Controle 4
26-09-2018	20:30 uur	Controle 5
27-09-2018	09:15 uur	Controle 6 en opruimen

Colofon

Verkavelingsplan

BügelHajema Adviseurs

Rapport

BügelHajema Adviseurs

Fotografie

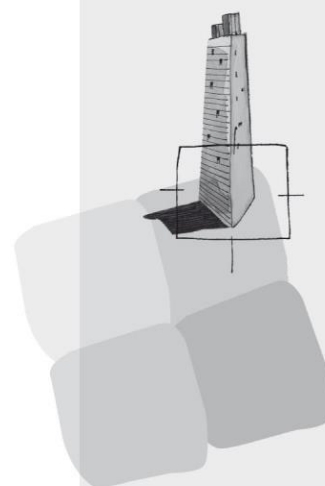
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding

BügelHajema Adviseurs

Supervisie

BügelHajema Adviseurs

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordering en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
9401 GN Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en
Amersfoort